

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Burgers tegen beleid : een analyse van dynamiek in politieke betrokkenheid

Verhoeven, I.

Publication date

2009

Document Version

Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Verhoeven, I. (2009). *Burgers tegen beleid : een analyse van dynamiek in politieke betrokkenheid*. [, Universiteit van Amsterdam]. Aksant.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

BIJLAGE 2: SELECTIE VAN BERICHTGEVING UIT *DE HAAGSCHE COURANT*

1. *Waarom de Haagse Courant?*

De Haagse Courant had tijdens het proces van gemeentelijke herindeling in de stad Den Haag en haar buurgemeenten een groot aantal lezers. In 1997, het jaar waarin de motie Remkes werd aangenomen, kende *de Haagse Courant* volgens Cebuco-gegevens een totaal verspreide oplage van 151.496. Gedurende de daarop volgende periode 1998-2001 daalde de oplage sterk van 132.528 exemplaren in 1998 naar 114.711 stuks in 2001 (Cebuco 2003). Deze oplagedaling staat niet op zichzelf. Landelijke dagbladen zijn vanaf 1997 ook beland in een *circulation spiral*. De dalende oplage leidt tot afnemende inkomsten van abonnees en adverteerders, waarna bezuinigingen volgen die de redactionele kwaliteit onder druk zetten, hetgeen een verdere daling van abonnees veroorzaakt, et cetera (Broeders & Verhoeven 2005: 73-74). *De Haagse Courant* is als gevolg van dit probleem in 2005 gefuseerd met andere regionale kranten en het *Algemeen Dagblad*. Hierdoor bestaat *de Haagse Courant* niet langer als zelfstandige krant, ze vormt een aparte editie van het *Algemeen Dagblad*.

Tijdens het proces van gemeentelijke herindeling was *de Haagse Courant* nog zelfstandig en was de totaal verspreide oplage aanzienlijk. Deze krant heeft in de periode 1997-2001 uitvoerig aandacht besteed aan het herindelingsproces. In totaal werd er in ruim 3200 artikelen over geschreven. Gezien deze zeer intensieve verslaggeving over meerdere jaren kunnen we *de Haagse Courant* beschouwen als de belangrijkste informatiebron over het herindelingsproces met een breed bereik. Het ligt daarom voor de hand om de rol van de media bij het ontstaan van het anti-annexatiepubliek te onderzoeken aan de berichtgeving van *de Haagse Courant*. Het bereik van de berichtgeving oversteeg zeer waarschijnlijk deze krant. Lokale gratis kranten hebben vermoedelijk veel berichten uit *de Haagse Courant* overgenomen, omdat ze zelf weinig tijd en middelen hadden om uitgebreid het nieuws te verslaan of achtergrondartikelen te schrijven. Een laatste reden om voor *de Haagse Courant* te kiezen is een praktische. De uitgever

had alle berichtgeving over het herindelingsproces digitaal beschikbaar. Ik kon meteen beginnen met de analyse van het materiaal.

2. Een empirisch beredeneerde selectie van 389 artikelen

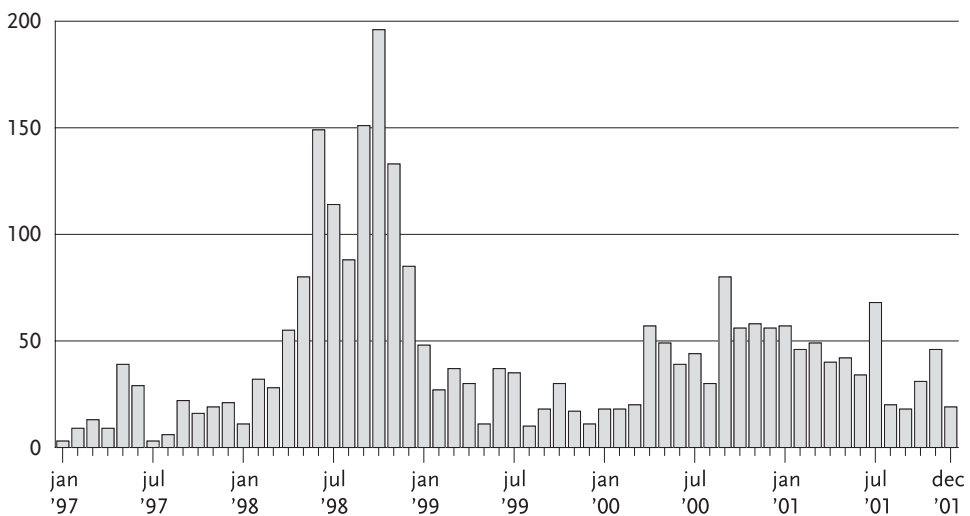
Het grote aantal van ruim 3200 artikelen over de periode 1997-2001 vormde een veel te breed onderzoeksobject voor de diepgaande inhoudelijke analyse die ik wilde verrichten. Het was daarom nodig om tot een afbakening te komen. Ik zal de stappen toelichten die ik hierbij heb genomen. Uiteindelijk ben ik uitgekomen op een empirische beredeneerde selectie van 389 artikelen.

De eerste stap in de selectie was een schifting tussen de vijf verschillende edities waarin *de Haagsche Courant* destijds verscheen. Niet alle edities waren relevant voor het onderzoek, omdat hun verspreidingsgebied zich uitstrekte buiten de vijf gemeenten die in het herindelingsproces waren verwickeld. In de gemeenten Leidschendam, Rijswijk en Voorburg werd *de Haagsche Courant* editie gelezen, evenals *de Haagsche Courant Ochtendeditie*, die vanaf april 2000 verscheen. In Nootdorp en Pijnacker ging het om *de Delftse Courant*. De beperking tot deze drie edities reduceerde het totale aantal artikelen van 3287 tot 2617. Ook deze selectie was nog veel te breed voor de gewenste analyse.

Een tweede afbakening volgde uit het materiaal zelf. In figuur B2.1 zien we een frequentieverdeling van de 2617 artikelen uit de drie gekozen edities over de periode 1997-2001.

De meeste pieken in de berichtgeving vallen logischerwijs samen met belangrijke momenten tijdens het herindelingsproces. Uiteindelijk heb ik gekozen voor een selectie van drie jaren: 1997, 1998 en 2000. Het jaar 1997 lag voor de hand omdat de motie

Figuur B2.1 Frequentieverdeling van artikelen in de periode 1997-2001

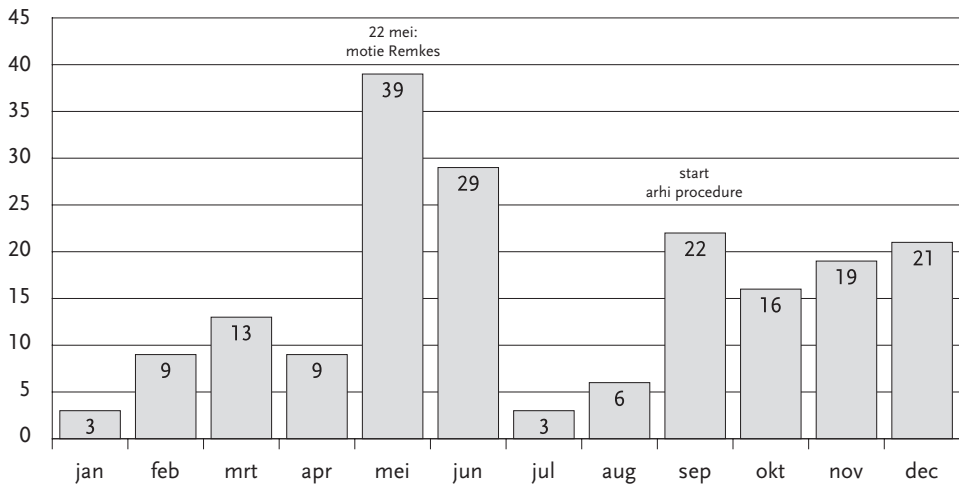

Bron: *de Haagsche Courant*, WIC Media. Alle bewerkingen: Imrat Verhoeven.

Remkes niet alleen de start markeerde van het herindelingsproces, maar ook van de eerste stellingnamen van politiek-bestuurlijke voorstanders en tegenstanders. Voor een goed begrip van het mediadiscours is deze periode daarom onmisbaar. Ook 1998 is een onmisbaar jaar, omdat burgers vooral in dat jaar massaal in actie zijn gekomen tegen het provinciale herindelingsplan. Het is daarom interessant om na te gaan hoe het mediadiscours zich in dat jaar ontwikkelde. Ten slotte lag het jaar 2000 voor de hand. Het was het laatste jaar waarin burgers vrij massaal in actie zijn gekomen, dit keer tegen het herindelingsplan van de minister van Binnenlandse Zaken. De keuze voor de drie jaren leverde een verdere reductie op van 2617 naar 1836 artikelen.

Een derde toespitsing maakte ik per geselecteerd jaar. Het criterium waren de pieken in de berichtgeving per jaar en de samenloop met belangrijkste politieke momenten in het herindelingsproces. In figuur B2.2 zien we een overzicht van de pieken in de berichtgeving voor 1997.

Figuur B2.2 Frequentieverdeling artikelen in 1997

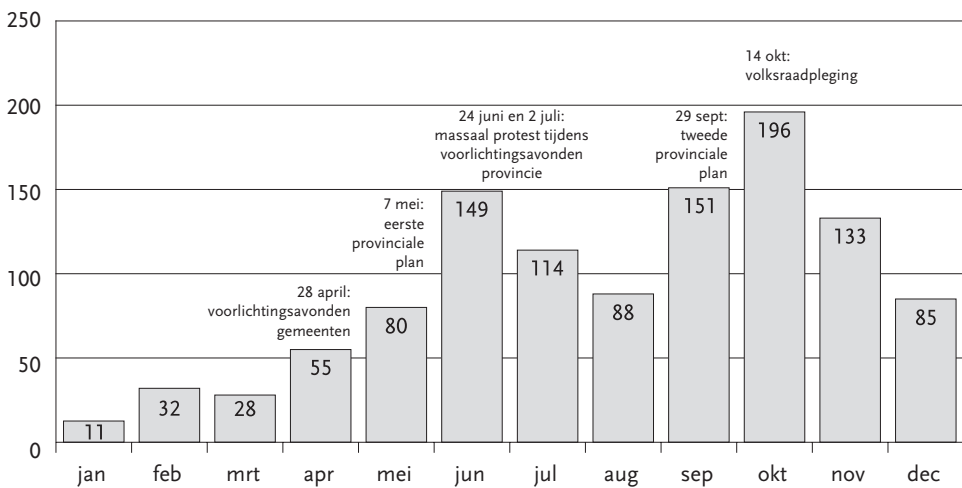
Bron: de Haagsche Courant, WIC Media. Alle bewerkingen: Imrat Verhoeven.

In totaal verschenen er in 1997 189 artikelen over het proces van herindeling. De pieken in de berichtgeving vielen samen met het indienen van de motie Remkes eind mei en met de formele start van de provinciale procedure voor grenscorrectie (de arhi-procedure, zie hoofdstuk 4). Uiteindelijk heb ik gekozen voor de eerste piek rond de motie Remkes, omdat de discussie over herindeling in *de Haagsche Courant* toen voor het eerst echt oplaaide. Onderzoek naar berichtgeving in de media rond belangrijke gebeurtenissen suggereert dat 90 procent van de verslaggeving daarover binnen vijftien dagen voor en na de gebeurtenis te vinden is (Oliver & Myers 1999: 51). Als we deze bevinding toepassen op het materiaal dan zouden we voldoende hebben aan artikelen die vijftien

dagen voor en na de piek van 22 mei verschenen. Een eerste inhoudelijke verkenning van het materiaal leerde dat het verstandiger was om een maand voor de gebeurtenis erbij te nemen en twee maanden na de gebeurtenis. Voor 1997 leidde dit tot selectie van de berichtgeving in de maanden april tot en met juli. Het ging in totaal om 80 artikelen, waarvan er na eerste lezing uiteindelijk 47 geschikt bleken voor analyse. De rest viel af vanwege dubbelingen en vanwege korte aankondigingen op de voorpagina die letterlijk op een andere pagina terugkeerden.

De berichtgeving in 1998 was buitengewoon intensief. In totaal verschenen er dat jaar 1122 artikelen over het herindelingsproces. Uit figuur B2.3 kunnen we opmaken dat de belangrijkste pieken in de berichtgeving samenvielen met belangrijke politieke gebeurtenissen tijdens het herindelingsproces. De grootste pieken zijn te vinden rond de twee protestbijeenkomsten en rond de volksraadpleging. Evenals in 1997 heb ik een tijdsspanne van vier maanden geselecteerd rond een piek. Uiteindelijk werden dit de maanden april tot en met juli. Vanaf april en mei laaide de discussie over herindelings voorstel van de provincie. Daarna sloeg in juni en juli de vlam in de pan met de uitleg die de provincie aan haar plannen probeerde te geven en met de brede protesten tegen dit plan. Bovendien begon in die periode de bezwaarschriftenprocedure, waaraan veel burgers deelnamen. Deze periode leent zich bij uitstek goed om na te gaan of *de Haagsche Courant* zelf het anti-annexatiepubliek heeft gemobiliseerd. In totaal verschenen er in deze maanden 389 artikelen, waarvan er na een eerste inhoudelijke lezing uiteindelijk 257 geschikt bleken te zijn voor de analyse.

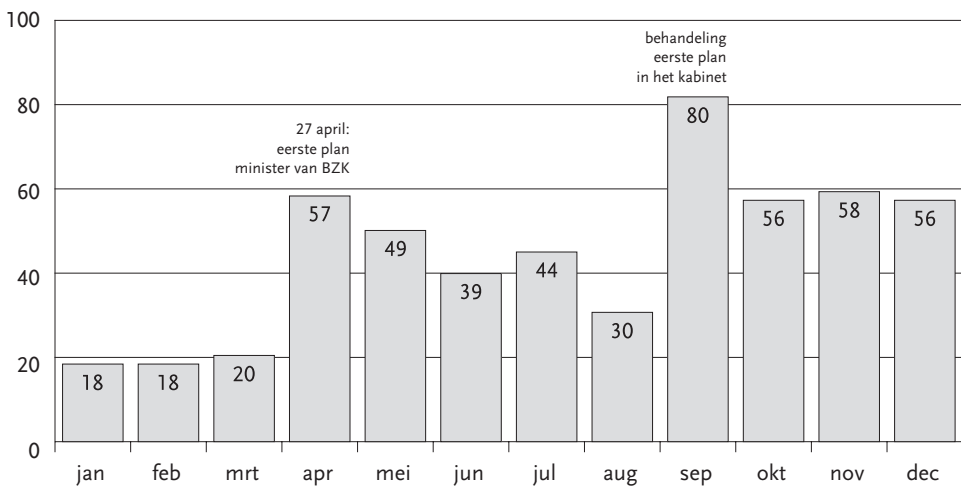
Figuur B2.3 Frequentieverdeling artikelen in 1998

Bron: *de Haagsche Courant*, WIC Media. Alle bewerkingen: Imrat Verhoeven.

In 2000 verschenen er in totaal 525 artikelen over de herindeling. We zien in figuur B2.4 dat deze artikelen zich concentreerden in twee pieken. Eentje in het voorjaar rond het verschijnen van het plan van de minister, inclusief de daarop volgende bezwaarschriftenperiode, en eentje in het najaar rond de behandeling van het plan in het kabinet. Ik heb gekozen voor de eerste periode, omdat er in het voorjaar vrij veel acties van burgers zijn geweest. Ook hierbij zijn vier maanden geselecteerd, namelijk maart tot en met juni. Er verschenen in die vier maanden in totaal 165 artikelen, waarvan er na eerste lezing 85 overbleven voor analyse.

Figuur B2.4 Frequentieverdeling artikelen in 2000

Bron: *de Haagsche Courant*, WIC Media. Alle bewerkingen: Imrat Verhoeven.

Het totale corpus aan geselecteerde artikelen voor de analyse bedraagt 389 voor de drie jaren tezamen. Deze artikelen verschenen grotendeels in de edities van *de Haagsche Courant* die in Leidschendam, Voorburg en Rijswijk werden gelezen. In totaal ging het om 327 van de 389 artikelen. De overige 62 artikelen verschenen in *de Delftse Courant* die in Nootdorp en Pijnacker werd gelezen. Artikelen die niet specifiek over een gemeente gingen en die in beide edities verschenen, zijn bij de berichtgeving in *de Delftse Courant* buiten beschouwing gebleven, om dubbelingen te voorkomen.